
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.126:330.332

О. О. Літовкіна, к. е. н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РЕГІОНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті проаналізовано механізми формування фінансового ресурсу регіональної інвестиційної політики. Визначено основні проблеми організації інвестиційної діяльності в регіонах. Запропоновано напрями формування стратегічних орієнтирів інвестиційного розвитку регіонів.

Ключові слова: фінансові інструменти, управління інвестиціями, регіональний розвиток.

О. А. Литовкина, к. э. н., доцент

**ОРГАНИЗАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕГИОНЕ:
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

Аннотация. В статье проанализированы механизмы формирования финансового ресурса региональной инвестиционной политики. Определены основные проблемы организации инвестиционной деятельности в регионах. Предложены направления формирования стратегических ориентиров инвестиционного развития регионов.

Ключевые слова: финансовые инструменты, управление инвестициями, региональное развитие.

О. О. Litovkina, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

ORGANIZATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE REGION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Abstract. The mechanisms of financial resource formation of regional investment policy are analyzed in the article. The main problems of organization of investment activity in the regions are defined. Directions to form strategic guidelines of the investment development of regions are offered.

Keywords: financial instruments, investment management, regional development.

Актуальність дослідження. В умовах економічної кризи стрімко звужуються фінансові джерела інвестування. Дослідження особливостей управління фінансуванням інвестиційного розвитку на рівні регіону є значною комплексною проблемою, для вивчення якої бракує результатів фундаментальних, науково-практичних та методичних розвідок.

В сучасних умовах, у зв'язку з проголошеним курсом на децентралізацію державного управління, важливою є проблема вироблення науково-методичних основ організації економічного регулювання на регіональному рівні. При цьому економічний розвиток регіону в значній мірі залежить від ефективності організації інвестиційного процесу. Особливо актуальною ця проблема є на регіональному рівні у зв'язку із нерівномірністю інвестиційного розвитку регіонів.

Аналіз літератури. Над проблемами удосконалення управління фінансуванням інвестиційного розвитку в останні часи видається чимало наукових праць. Беленький П. Ю. досліджував проблематику інвестиційно-інноваційного забезпечення конкурентоспроможності регіону [1]. Артеменко В. Б. зробив внесок у розвиток методології оцінювання економічної та інвестиційної динаміки розвитку регіонів [2]. Черевко О. В. запропонував засади формування стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України з урахуванням інвестиційних чинників [4]. Веселовська О. внесла пропозиції щодо удосконалення механізму фінансового управління інвестиційним та інноваційним розвитком регіонів [5]. Захарін С. В. розробив методичні рекомендації щодо визначення інвестиційного потенціалу території на основі розрахунку інвестиційних мультиплікаторів [6]. Василенко В. М. вніс оригінальні пропозиції з питань усунення інвестиційної диспропорційності на регіональному рівні [7]. Мають бути розроблені методичні рекомендації

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

дації з проблематики організації фінансування інвестиційної діяльності регіонів, з урахуванням проблем інноваційно-технологічного забезпечення територіальних утворень.

Мета роботи – обґрунтувати пропозиції з питань методичного забезпечення інвестиційного розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. Механізм управління інвестиційним розвитком регіонів як спосіб реалізації державної регіональної політики має передбачати залучення і активізацію усіх важелів, що здатні привести регіональну економіку до стану стабільного розвитку та економічного зростання на основі ефективного інвестування, сприяючи розширенню ринкових перетворень.

Вважається, що головною метою регіональної інвестиційної політики є стабільний соціально-економічний розвиток регіону на основі оптимального використання інвестиційних ресурсів. Досягнення цієї мети потребує не лише нарощування інвестиційних ресурсів, а й підвищення економічної і соціальної ефективності їх використання шляхом спрямування на інноваційний розвиток виробництва, на створення високопродуктивних робочих місць, розвиток інфраструктурного середовища [1]. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності на рівні регіону в значній мірі залежить від стану і особливостей розвитку фінансових ринків, серед яких найвагомішу роль грають ринок банківського кредиту та фондовий ринок. Ефективні фінансові ринки забезпечують доступ суб'єктів корпоративного сектору (корпоративних структур) до довгострокових ресурсів, які уможливають капіталомістке інвестування. Це знижує трансакційні витрати, що сприяє підвищенню ефективності інвестиційної діяльності та зростання показників мобільності капіталу.

Протягом 2008-2012 рр. інвестиційна активність в економіці України знижувалася, що відповідає загальній у економіці тенденції [6]. За рахунок підприємств і організацій освоюється більше половини обсягу капітальних інвестицій національної економіки. Середні темпи падіння інвестиційної активності у корпоративному секторі значно перевищували середні темпи падіння інвестиційної активності в економіці [6]. Завелика частка фінансування інвестицій в основний капітал за рахунок власних коштів у корпоративному секторі фактично є підґрунтям для консервації наявної структури виробництва, перешкоджає ефективній мобільності капіталу та розвитку фінансового посередництва. Вказане явище також пояснюється стрімким зрушенням зовнішніх джерел фінансування в умовах загострення негативних наслідків фінансово-економічної кризи [6].

В умовах трансформаційної економіки основними напрямками регіональної інвестиційної політики на сучасному етапі є [1; 2]:

- контроль над інвестуванням в найважливіші об'єкти,
- зміна джерел фінансування інвестицій, заміщення бюджетних асигнувань ресурсами приватних інвесторів (корпоративних і індивідуальних),
- перехід на нові організаційні форми і економічні методи керування інвестиційними проектами,
- пріоритетність проектів, що мають високу значимість, швидку окупність, вигідність із погляду створення нових робочих місць і надходжень «швидких грошей» у місцевий бюджет.

Можемо відзначити основні особливості управління інвестиційним забезпеченням економічного розвитку регіону в умовах перехідної економіки [1; 3; 7]:

- порівняно низька привабливість інвестиційного клімату у більшості регіонів, що викликано деформаціями та структурними диспропорціями регіонального розвитку,
- відсутність системного підходу при формуванні державної регіональної політики, недосконалість нормативно-правового регулювання регіонального економічного розвитку, недостатнє застосування інструментів державного стимулювання інвестиційного розвитку регіонів.
- недостатній вплив системи формування місцевих бюджетів та трансфертів на економічний розвиток регіонів;
- відтік трудових ресурсів та капіталу із одних місцевостей на користь інших (в основному великих міст);
- низька ефективність та результативність підтримки регіональної інвестиційної діяльності за рахунок централізованих ресурсів, гальмування та протидія процесам децентралізації бюджетного процесу, низький рівень бюджетної дисципліни,
- загострення інвестиційної конкуренції між регіонами.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Механізми управління інвестиційним розвитком регіонів, з огляду на численність та системність наявних проблем, мають бути значно удосконалені в напрямку підвищення рівня наукового забезпечення такого управління. Одним із напрямів є впровадження та підтримка стратегічного планування інвестиційного розвитку (інвестиційного процесу) регіонів, яке б враховувало загальні макроекономічні тенденції та особливості фінансової ситуації на конкретній території [2; 4].

Досягти підвищення ефективності управління інвестиційним забезпеченням економічного розвитку регіонів можливо через здійснення ефективного централізованого державного та регіонального прогнозування, планування і регулювання інвестиційних процесів відповідно до сучасних технологій управління, включаючи забезпечення їхнього збалансування та взаємоузгодженість, за умов державної підтримки [5; 8].

Одним із найголовніших завдань планування фінансування інвестиційного розвитку регіонів є організація науково обгрунтованого моделювання пропонованих сценаріїв (варіантів). Непродумані (необгрунтовані) економічні рішення можуть мати катастрофічні наслідки і викликати довгострокове погіршення інвестиційного клімату, що унеможливує швидке формування ефективного інвестиційного процесу.

Ефективним інструментом стимулювання інвестиційної діяльності на рівні регіону може стати обласна цільова програма інвестиційного розвитку регіону. Така програма повинна бути побудована за наступними принципами:

- принцип взаємозв'язку та наступності програм (програми та проекти на кожному етапі реалізації повинні бути взаємозалежні за завданнями);
- принцип нарощування зусиль (необхідно забезпечити відтворення ресурсів у процесі реалізації стратегії, тобто можливість використати на наступних етапах ресурси, що були створені на попередніх етапах);
- принцип економії ресурсів (при розробці програми важливо, щоб ефект від її реалізації був ширше, ніж безпосереднє вирішення програмних завдань. Мова йде про створення загальних сприятливих соціальних, технологічних, інституціональних та організаційних умов, що підвищують загальну ефективність економіки, соціальної сфери);
- принцип «середовищного впливу» (програми повинні бути спрямовані на формування умов для вирішення певного роду проблем, наприклад, міграції за рахунок створення найбільш сприятливих умов життєдіяльності та формування нових робочих місць);
- принцип інституціонального розвитку (ефективність програм визначається змінами в організаційній та інституціональній сферах).

Метою регіональних програм (стратегій) інвестиційного розвитку рекомендуємо визначити поліпшення якості життя населення за рахунок ефективних структурних змін економіки та підвищення конкурентоспроможності регіональної економічної системи на основі випереджаючого збільшення обсягів та удосконалення структури інвестицій, активізації інноваційної діяльності, переходу економіки на інноваційну модель розвитку та формування сучасних високотехнологічних виробництв [5].

Основними цілями реалізації таких стратегій можуть бути: розвиток людського потенціалу, раціональне використання природних ресурсів, трансформація доходів у капітал і залучення інвестицій в економіку області, розвиток малого бізнесу, формування високоефективного інноваційно-виробничого комплексу регіону та ін.

Необхідне розширення практики формування та виконання регіональних бюджетів розвитку (бюджетів розвитку місцевих бюджетів). Слід розширити джерельну базу таких бюджетів, з огляду на позитивний вплив капітальних видатків на регіональний соціально-економічний розвиток.

Висновки. Досягти підвищення ефективності фінансування інвестиційної діяльності на рівні регіону можливо через здійснення ефективного централізованого державного та регіонального прогнозування, планування і регулювання інвестиційних процесів відповідно до сучасних технологій управління, включаючи забезпечення їхнього збалансування та взаємоузгодженість, за умов державної підтримки.

Одним із напрямів є впровадження та підтримка фінансового планування інвестиційного розвитку (інвестиційного процесу) регіонів, яке б враховувало загальні макроекономічні тенденції та

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

особливості фінансової ситуації на конкретній території.

Метою регіональних програм (стратегій) інвестиційного розвитку рекомендуємо визначити поліпшення якості життя населення за рахунок ефективних структурних змін економіки та підвищення конкурентоспроможності регіональної економічної системи на основі випереджаючого збільшення обсягів та удосконалення структури інвестицій, активізації інноваційної діяльності, переходу економіки на інноваційну модель розвитку та формування сучасних високотехнологічних виробництв. Напрямами реалізації таких стратегій можуть бути: розвиток людського потенціалу, раціональне використання природних ресурсів, трансформація доходів у капітал і залучення інвестицій в економіку області, розвиток малого бізнесу, формування високоефективного інноваційно-виробничого комплексу регіону та ін.

Доцільне подальше розширення практики формування та виконання регіональних бюджетів розвитку (бюджетів розвитку місцевих бюджетів).

Перспективи подальших розвідок. У майбутньому необхідно виробити методичні підходи прогнозування залучення фінансових джерел інвестиційної діяльності в регіоні в умовах економічної нестабільності.

Література

1. Беленький П. Ю. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону / П. Ю. Беленький, В. І. Шевченко-Марсель, О. О. Другов. – Львів, Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2012. – 129 с.
2. Артеменко В. Б. Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів / В. Б. Артеменко // Регіональна економіка. – 2006. – № 2. – С. 90-98.
3. Моніторингові оцінювання складних соціально-економічних явищ розвитку регіону. – Львів, Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2011. – 306 с.
4. Черевко О. В. Стратегія соціально-економічного розвитку регіонів України [монографія] / О. В. Черевко. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 424 с.
5. Веселовська О. Удосконалення системи управління інвестиційним та інноваційним розвитком регіонів / О. Веселовська // Проблеми науки. – 2009. – № 5. – С. 15-20.
6. Захарін С. В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку економіки [монографія] / С. В. Захарін. – К.: КНУТД, 2012. – 340 с.
7. Василенко В. М. Про деякі результати економічної діагностики розвитку регіонів / В. М. Василенко // Економіка України. – 2013. – № 1. – С. 12-25.
8. Березинская О. Инвестиционный процесс в российской экономике: потенциал и направления активизации / О. Березинская, А. Ведев // Вопросы экономики. – 2014. – № 4. – С. 4-16.
9. Бережний Я. В. Політика реалізації національних проєктів: перспективи розвитку в Україні / Я. В. Бережний, Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка // Економіка України. – 2013. – № 10. – С. 32–39.

References

1. Bielenkyi, P. Yu., Shevchenko-Marsel, V. I., & Druhov, O. O. (2012). Investytsiino-innovatsiine zabezpechennia konkurentospromozhnosti rehionu [Investment and innovation provision of the competitiveness of the region]. Lviv, Institute of regional investigations of National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
2. Artemenko, V. B. (2006). Indykatory stiikoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv [Indicators of sustainable socio-economic development of regions]. *Rehionalna ekonomika - Regional Economics*, 2, 90-98 [in Ukrainian].
3. Institute of regional investigations (2011). *Monitorynhovi otsiniuvannia skladnykh sotsialno-ekonomichnykh yavyschch rozvytku rehionu [Monitoring evaluation of complex socio-economic events of the region development]*. Lviv, Institute of regional investigations of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
4. Cherevko, O. V. (2006). *Stratehiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy [monohrafiia] [Strategy of socio-economic development of regions of Ukraine [monograph]]*. Cherkasy: Brama-Ukraina [in Ukrainian].
5. Veselovska, O. (2009). Udokonalennia systemy upravlinnia investytsiinym ta innovatsiinym rozvytkom rehioniv [Improvement of the system management of investment and innovative development of regions]. *Problemy nauky - Problems of science* 5, 15-20 [in Ukrainian].
6. Zakharin, S. V. (2012). *Investytsiine zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ekonomiky [monohrafiia] [Strategy of socio-economic development of regions of Ukraine [monograph]]*. Kyiv: KNUITD [in Ukrainian].
7. Vasilenko, V. M. (2013). Pro deiaki rezultaty ekonomichnoi diahnostyky rozvytku rehioniv [Some results of economic diagnosis of regions development]. *Ekonomika Ukrainy - Ukraine's economy* 1, 12-25 [in Ukrainian].
8. Berезinskaya, O., & Vedev, A. (2014). Investitsionnyy protsess v rossiyskoy ekonomike: potentsial i napravleniya aktivizatsii [The investment process in Russian economy: potential and direction of activation]. *Voprosy ekonomiki - Problems of Economics*, 4, 4-16 [in Russian].
9. Berezhnyi, Ya. V., Zhalilo, Ya. A., & Pokryshka, D. S. (2013). Polityka realizatsii natsionalnykh proektiv: perspektyvy rozvytku v Ukraini [Policy of realization of national projects: development prospects in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy - Ukraine's economy*, 10, 32–39 [in Ukrainian].

Надійшла 01.04.2015